

Χάριν τῆς ἐορτῆς, ἀπεφαίσαμεν νὰ διανύσωμεν τὴν ἡμέραν ἐκείνην ἐν τῷ χωρίῳ. Πιζεύσαντες, παρεγενόμεθα εἰς μικρὸν τι καφενεῖον (ἂν καφενεῖον δύναται νὰ κληθῇ ἐπεινὸν τι παράπηγμα, πανταχόθεν καταρρέον, καὶ ὅπερ χρησιμεύει καὶ ὡς κουρεῖον, καὶ ὡς σφαγεῖον, καὶ ὡς ὀπτανεῖον), παρὰ τὴν καλὴν ἡσίαν καίμενον. Ἐλεῖ εὖρομεν καθημένους ἀμερίμνως καὶ βοφόντας τὸ πικρὸν τῆς μόκκας ποτὸν, μέσῳ τῶν νεφῶν τοῦ τσιμπουκίου των, τοὺς σερδάρους τοῦ χωρίου, — γέροντας σεβασμίους καὶ πολιότριχας. Μᾶς ἐδόθη θέσις παρ' αὐτοῖς καὶ μετὰ τὰς προεισοδιώδεις προσαγορεύσεις τοῦ καλῶς ἦλθετε, πόθεν ἔρχεσθαι, καὶ τὰ τούτοις ὅμοια, ἤρχισε συνερχόμενον καὶ συνωθούμενον πέριξ ἡμῶν πλῆθος πολὺ, μυρίας ἀποτεῖνον ἡμῖν ἐρωτήσεις ἀλβανιστί, ἰταλιστί καὶ γραικιστί· ἡμεῖς ἀπεκρινόμεθα, ὅχι ὡς ᾔθελομεν, ἀλλ' ὡς ἐδυνάμεθα εἰς ὅ, τι ἐνοοῦμεν.

Τὸ πέριξ ἡμῶν σύμπλεγμα, ἥττον γραφικὸν τοῦ τῶν ὀρεσιβίων ὡς πρὸς τὸν ἱματισμὸν, εἶχε τι ἀρχαϊκὸν καὶ ἀρτίον, βρίθον χάριτος. Οἱ ὀρεσιβίοι, εἰς ὧν τὰς χεῖρας ἐπέσαμεν, εἶχον πρόσωπον δαιμόνων καταχθονίων, φλογοβόλων τὸ ὄμμα καὶ αἰμοφύρτων τὰ ἐνδύματα, ἀλλ' οἱ πεδιαῖοι οὗτοι, ἐνδεδυμένοι λευκάς καὶ πλατείας βράκας, χιτῶνας φαιούς καὶ κεφαλοδέσμους μαύρους, περιέζωσμένοι ὅπλα σπινθηροδόλα, καὶ πραιεῖς μὲν, ὑπερήφανοι δὲ τὸ βλέμμα, ὁμοιάζον λέοντας μεγαθύμους ἡρεμαῶντας.

(ἔπεται.)

Ῥαμαζάνιον· Καραγκιώζης· Καδὶρ-Γκεζεσῆ·

Βαϊράμιον.

Πρῶτον τοῦτον μῆνα κατόικουν τὴν Κωνσταντινούπολιν, τὸ πανδαμόνιον τοῦτο πάντων τῶν ἐθνῶν, τὴν πυργοποιεῖαν τῶν νεωτέρων χρόνων.

Ξένος ὡς ἤμην καὶ ἐν ἀγνοίᾳ τοῦ τόπου, εἶχα ρίψει, ἅμα φθὰς, τὰ φορέματα καὶ τὴν πενιχράν μου ἐπισκευὴν ὅπου ἔτυχον—εἰς τὴν ἀθλιεστέραν συνοικίαν τῆς Πέραν, τῆς ὑποίας, καὶ ἂν ἐπεθύμουν, σήμερον ἀδυνατῶ νὰ εἶπω τὸ ὄνομα, καθότι οὗτ' ἔμαθον, οὗτ' ἐφρόντισα νὰ μάθω ποτέ· ἄλλως τε, ὡς πρὸς τοῦτο, δὲν πιστεύω νὰ εἶμαι μόνος, διὰ τὸν ἀπλούστατον λόγον ὅτι οἱ δρόμοι τῆς μεγάλης πρωτευούσης τῆς Ὀθωμανικῆς αὐτοκρατορίας, ἐξαιρέσει τῶν ἀρχικῶν, δὲν φέρουσιν ὀνόματα, αἱ δὲ οἰκίαι δὲν εἶναι ἡριθμημέναι· ἐν τῷ μέσῳ τοῦ δαιδάλου τούτου, ἕκαστος ὁδηγεῖται ὅπως δύναται, καὶ ἀνευρίσκει τὸ κατάλυμα ἐξ εἰδικῶν τιγῶν σημείων· εἰς ἐμὲ τοῦλάχιστον, ὡς σι-

μαῖον ὀροθετικόν, ἵνα εὕρισκω τὸ κατάλυμά μου τὰς πρώτας μετὰ τὴν ἀφί-
ξιν μου ἡμέρας, ἐχρησίμευε μικρός τις λάκκος, ἐσαρκμένος μέσῳ τῆς ὁδοῦ,
ἐνθα κονιδία τινα, ἐν πλήρει ἀσφαλείᾳ καὶ μηδὲνα λόγον ποιούμενα εἴτε
περὶ τῶν πεζοπόρων, εἴτε περὶ τῶν ἱππέων, ἐτρέφοντο ἀκαθαρσίαις καὶ
τῷ γάλακτι τῆς ψωραλέας μητρός των.

Τὸ *Ραμαζάνιον* ἤγγιζεν—ἀφίνω νὰ συμπεράνῃτε μετὰ πόσης ἀνυπομο-
νησίας περιέμενον αὐτὸ, σφόδρα ἐπιθυμῶν νὰ ἴδω τὴν πρωτεύουσαν τῶν
πιστῶν τελοῦσαν τὴν περιώνυμον καὶ μοναδικὴν ταύτην νηστείαν, καθ' ἣν
ἐναλλάξ ἡ σκληραγωγία διαδέχεται τὴν ἡδονήν, ἡ ἀποχὴ τὴν ἀσωτίαν.

Εὐθύς ἅμα τὸ κανόνιον τοῦ Βοσπόρου ἀνήγγειλε τὴν ἐμφάνισιν τῆς νέας
σελήνης, τὴν ὅποιαν πρὸ ἡμερῶν ἀνέρχονται παραφυλάττοντες ἐπὶ τὰς ἀκρω-
ρείας τοῦ Μυσιακοῦ Ὀλύμπου οἱ εὐλαβεῖς δερβίσαι, ἔσπευσα νὰ προσδιο-
ρίσω τὸν τε χρόνον καὶ τὸν τόπον καθ' ὃν ἔδει καὶ γὰρ νὰ παραφυλάττω τὸν
ἐμὸν φίλον, τὸν μέλλοντα νὰ μοὶ χρησιμεύσῃ ὡς ξεναγός τε καὶ διερμηνεύς,
περιφερομένῳ τὸ πολυδαίδαλον Βυζάντιον καὶ σπουδάζοντι τὸν τόπον.

Τίς δὲν γνωρίζει τὰ *Μνηματάκια*;

Τὰ *Μνηματάκια* τότε ἦσαν τοῦ συρμεῦ· εἶχον δύο μουσικὰς, παιανιζού-
σας ἀλληλοδιαδόχως, καὶ τὸ πλῆθος συνείρχετο πολὺ· οἱ συμπόται, ἐν συμ-
πλέγμασι καθήμενοι, ἐπλήρουν τὴν ἀτμοσφαῖραν καπνοῦ, μέσῳ τῶν νεφῶν
τοῦ ὁποίου τὰ σιγὰρα ἐσπινθήριζον ὡς ἀστέρες. Τὸ κέλευσμα φωτιὰ ἤκούετο
συνεχῶς, ὅτε μὲν γαλλιστί, ὅτε δὲ τουρκιστί, ὅτε δ' ἑλληνιστί, καὶ οἱ πυρο-
δόται ἐφέροντο ὀρμητικῶς πρὸς τὴν πολὺγλωττον κλῆσιν, μετὰ τὴν πυράγραν
ἀνὰ χεῖρας. Οἱ κάτοικοι τῆς Πέραν καὶ πρὸ πάντων αἱ κυρίαι, φύρδην μίγ-
δην μετ' ἀνδρῶν περιφερόμεναι, διέτρεχον συνωθούμεναι τὸ μικρὸν διά-
στημα, ὅπερ ἐν τῷ μεταξύ ἄφινον κενὸν τὰ καθίσματα καὶ αἱ τράπεζαι·
ἄνευ δισταγμοῦ λέγω ὅτι τὰ πλούτη, ὁ συρμεὺς καὶ ἡ πολυτέλεια ὑπερεῖχε
πολὺ τῆς καλλονῆς, πρὸ πάντων μάλιστα μεταξὺ τῶν Ἀρμενιδῶν, τὰς
ὁποίας πρὸς τοῖς ἄλλαις ἀσχημίζει καὶ ἡ πολυσαρκεία, τὸ πρῶτον τοῦτο
συστατικὸν τῆς ἀναληθείας καὶ ἡλιθιότητος. Λέγων δ' ὅτι καὶ οἱ νέοι δὲν
ἠλαττοῦντο πολὺ τῶν νεανίδων, ὡς πρὸς τὸν συρμόν, δὲν πιστεύω νὰ σφάλ-
λωμαι· διότι πάντες ἦσαν ἐνδεδυμένοι ὡς αἱ μικραὶ ἐκείναι χαλκογραφίαι
τοῦ συρμεῦ, τὰς ὁποίας οἱ ῥάπται ἀναρτῶσιν εἰς τὰ ἐργαστήριά των, καὶ
πάντες, ἀπὸ τοῦ πρώτου μέχρι τοῦ ἐσχάτου, μετὰ τοὺς συνήθεις χαριεντι-
σμοὺς καὶ ἐρωτολογίας, ἐπέβαινον τὸν λόγον πανηγυρίζοντας ὁ μὲν τὸ ὑποκά-
μισόν του, τὸ ὅποσον ἔλεγε προερχόμενον ἐκ Παρισίων, ἐκ τοῦ καταστήματος
τοῦ Lami-Housset, ὁ δὲ τὴν ῥάβδον του, τὴν ὅποιαν εἶχεν ἐκ τοῦ Ver-
dier, ὁ δὲ τὸν πῖλόν του, ὅστις ἦν ἔργον τοῦ Bandoni, ὁ δὲ τὰ χειρόκτια
του, τὰ ὅποια εἶχε λαβὼν ἐκ τοῦ ἐργοστασίου Jouvin. Καὶ μεταξύ τούτων,

ἵνα ὁ πῖναξ ἦ κατὰ πάντα πιστός, ἤκουε, ἐκεῖ που πλησίον θηλυδρίαν τινα Ἀρμένιον νεανίαν, ἐρωτηλευόμενον νεανιδά τινα ὁμοεθνή, ἥτις, κομψομένη, ἐλάλει αὐτῷ γαλλιστί, αἱ γαλλιστί ἐστὶ τὸ ψελλίζειν ἀσυνκρητῆτους τινὰς λέξεις, τὰς ὁποίας ἀποθησαυρίζομεν ἐξ ἀκοῆς καὶ τῶν ὁποίων ἅπαν τὸ ἀττικὸν ἄλλας κεῖται ἐν τῇ μιζοεραβάρῳ καὶ σολοίκῳ συναρμογῇ. — Σέε σοὰρ γὰρ μπωκοῦ δὲ σιζάκ. — Οὐτ, μαδουμουαῖ. ε. λ. βου. λὲ βουζ ὀνι δου. δου. λ. μα. — "Οτε πρῶτον ἤκουσα τὸν διάλογον τοῦτον, ἠρώτησα τὸν παρακαθήμενον τί ἐσήμαινον αἱ δύο τουρκικαὶ λέξεις ἐκεῖναι, αἵτινες οὕτω κακῶς ἤκουον προσέβαλον τὰ ὠτά μου. Ἡ νεάνης εὗρισκε τὴν ἐσπέραν λίαν θερμὴν καὶ ὁ κομψὸς ἐρωτολόγος μας, ὡς δροσιτικὸν φάρμακον, προσέφερε παγωτὺν, οὗτινος διςτάζω ν' ἀποφανθῶ πότερος μᾶλλον εἶχε χρεῖαν.

Τῇ ἐσπέρᾳ ἐλείνη, ἥτις ἦν τῆς Κυριακῆς καὶ ἐπαύριον μετὰ τὴν πρώτην τοῦ Ῥαμαζανίου, τὸ πλῆθος συνέδραμε πολὺ καὶ ὁ περίπατος ἦτο φαιδρότατος· διότι οἱ φιλέορτοι χριστιανοὶ κάτοικοι τῆς Κωνσταντινουπόλεως, ὡφελοῦμενοι ἐκ τῆς πλήρους ἐλευθερίας, τῆς ὁποίας πάντες, διαρκοῦντος τοῦ Ῥαμαζανίου, ἀπολαύουσι, περιφερόμενοι ὅπουδὴποτε τὸ ἐσπέρας ἀκωλυτεῖ, συνάγονται κωμίζοντες εἰς τοὺς περιπάτους καὶ τὰς ἀγυῖας, πρὸ πάντων δ' οἱ ἀφορμὴν ζητοῦντες κάτοικοι τῆς Πέραν, τῆς περφημισμένης διὰ τὴν πρὸς τὰ εὐρωπαϊκὰ ἦθη ῥοπὴν, διὰ τὸν πλοῦτον καὶ κατ' ἐξοχὴν τὸν συρμὸν, τὸν ὁποῖον, παρατηρητέον, ὅλως ἀντικρὺ πρὸς αὐτὰ ταῦτα τὰ εὐρωπαϊκὰ ἦθη, ἀντὶ τοῦ ἀκολουθεῖν, προηγείται. Καὶ μὴ θεωρήσῃτε ὑπερβολικὴν καὶ πω; ὀριμεῖαν τὴν παρατήρησιν ταύτην, ὅτι ἡ ἀπόδειξις τῆς τοῦ πράγματος ἀληθείας κεῖται πρόχειρος παντὶ τῷ βουλομένῳ. Ὁ ἐξογκοστήρ, ἡ, ἐπὶ τὸ κλασσικώτερον, *μαλακῶφ*, μόλις πρὸ ἐνὸς ἔτους καταστάς γνωστός ἐν Εὐρώπῃ, παρ' ἡμῖν ἤρχισεν ἀνατέλλων πρὸ τριῶν καὶ τεσσάρων ἐνιαυτῶν, καὶ πολλοὶ πολλάκις ἐνθυμοῦνται ὅτι ἔκτοτε ἀπῆντων καθ' ὁδὸν τοὺς ἐμφύχους ἐκείνους κώνους, τοὺς ὁποίους καλοῦμεν γυναῖκας, καὶ μετὰ τὸ τῶν ὁποίων ἔκτοτε δυσκόλως διηρχόμεθα· ἀλλ' ἡμεῖς, ἐλαττούμενοι κατὰ τοῦτο τῶν Γάλλων, εἴχομεν τὸ πρᾶγμα ἀκατονόμαστον καὶ διὰ περιφράσεως ἀντελαμβανόμεθα αὐτοῦ· οὕτω φέρ' εἰπεῖν: *τὶ ὁμορφα φουακωμένη!* πῶς τῆς πάει ἡ φουστὰ της! *τὶ ὁμορφα κυματίζει ὑπόπισω τὸ φούντωμα!* ἐλέγομεν τότε καὶ ἐνοοῦμεν ὅ,τι ἦδη, ἐπιτεταμένον καὶ πεποιικιμένον ὀφείλοντες εἰς τὸ ἐπακτὸν ἐμπόριον, ὀνομάζομεν *μαλακῶφ*, καὶ ἐμοῦ, καὶ σου. λὲ, καὶ γα. λὰντ, καὶ κραιντίφ, καὶ ἀρρόγαντ, καὶ ὅσα ἄλλα ἀτάσθαλα καὶ ἀνεμῶλια, πλάττουσα ἢ περιώνυμοι τῶν Γάλλων ἐρεσχελία πωλεῖ ἡμῖν ἀντὶ χρυσίου στυλῖνου, ἐν ἰδρωτί καὶ μόχθῳ ἀποκτωμένου.

Ἐκεῖ λοιπὸν, ἐν γωνίᾳ τινὶ τῶν Μνηματακίων παραφυλάττων τὸν ξεναγόν μου, ἀπῆλθον τοῦ λαμπροτέρου τῶν θεαμάτων. Ἐπὶ τῆς ἀντίπεραν ὄχθης τοῦ

Κερατείου, ἡ Κωνσταντινούπολις ἡκτινοβόλει ὡς τὸ σαπφείρινον διάδημα τῶν αὐτοκρατόρων τῆς· οἱ μινχαρέδες ἦσαν φωτοστόλιστοι, καὶ εἰς τὸ μεταξὺ κενὸν, κανδῆλαι, ἀνηρτημέναι ἐπὶ σχοινίων προσηρμοσμένων εἰς τοὺς ἐξώστας τῶν, εἰκονίζον διάφορα ζῶα, ἵππους, λέοντας, ἐλάφους, ἔστι δ' ὅτε καὶ ρητὰ τοῦ Κορανίου, διακλῖποντα ἐπὶ τοῦ στερεώματος, ὡς ἐπὶ σελίδων θείας τινὸς βίβλου· ἡ Ἀγία Σοφία, ὁ Σουλτὰν-Ἀχμέτης, τὸ Γενί-ζαμὶ, τὸ Σουλεϊμανιὲ καὶ πᾶν ὅσα τεμνένη ἀπὸ τοῦ Σαράι-Μπουρνου μέχρι τοῦ Ἐτιούπ βλέπει τις ὑπερῶφάνως ἐγείροντα τὴν κεφαλὴν ὑπὲρ τὸν Κεράτειον, ἡκτινοβόλουν καὶ διὰ γραμμῶν πυρίνων ἐκρήτυτον τὸν Ἰσλαμισμόν, ὡς ἐπίμετρον δὲ τὸ σύμβολον τῆς αὐτοκρατορίας ἐσελάγιζεν ἐπὶ τοῦ στερεώματος. Τὰ ὕδατα τοῦ Κερατείου, ἀντανακλῶντα τὴν φωσφορῶδη λάμψιν, ἐκύλιον χειμάρρους μαργαριτῶν σπινθηρακίζοντων. Τὰ πράγματα, κατὰ τὰ λεγόμενα, ἐλαττοῦνται τῶν ὀνείρων· ἐνταῦθα τὰ ὄνειρά εἰσιν ὑποδεέστερα τῶν πραγμάτων· οἱ ἀραβικοὶ μῦθοι οὐδέποτε ἔφθασαν νὰ παραστήσωσι θέαμα τοῦτου μαγικώτερον, καὶ οἱ ἀνεκτίμητοι θησαυροὶ, τοὺς ὑποίους ὁ Σεβᾶχ θαλασσινοὺς ἴδε περιηγούμενος, ἤθελον ἐλαττωθῆ, πιστεύω, πολὺ τὴν ἀξίαν τῶν, συγκρινόμενοι πρὸς τὸν μυριόπηχυν τοῦτον νάρθηκα, τὸν ἡκτινοβολοῦντα μέσῳ τριῶν θαλασσῶν.

Διαρκοῦντος τοῦ Ῥαμαζανίου, ὁ νυκτιπόλος εἶναι ἀπηλλαγμένος τοῦ φανario, καὶ ὁ Γκιοῦρης δύναται νὰ διανυκτερεύσῃ ἐν Κωνσταντινουπόλει, περιφερόμενος τὰς τουρκικὰς συνοικίας ἀφύθως, τοῦθ' ὅπερ δὲν συμβαίνει πάντοτε.

Ἀποχαιρέτισας τὰ Μνηματάκια, μετὰ τοῦ Ξεναγοῦ μου ἔλαβον τὴν πρὸς τὸν Τοπ-χανᾶ ἄγουσαν ὁδὸν—ὁδὸν λιθόστρωτον μὲν, ἀνώμαλον δὲ καὶ δύσβατον, ὁμοιᾶζουσαν μᾶλλον χαλκοστρώτῳ κοίτῃ χειμάρρου, τῆς ὁποίας ἡ καθόδος παρ' ὀλίγον ἔστι κατακύλισις. Χάρις εἰς τὴν ἀντίληψιν τῆς δεξιᾶς τοῦ Ξεναγοῦ μου, ἀνδρὸς ἐμπειροτάτου τὴν γεωγραφίαν τοῦ σκελεκόπου τούτου τόπου τοῦ χρανίου, κατῆλθον ἀβλαβῆς, τοῦθ' ὅπερ μ' ἐξέπληξεν οὐκ ὀλίγον, ὅτι τὰς πρώτας μετὰ τὴν ἄφιξίν μου εἰς Κωνσταντινούπολιν ἡμέρας παρήρθουν οὐχὶ σπανίως τοὺς πόδας μου. Ἐφ' ὅσον ἐχωροῦμεν, τὸ πλῆθος ἐπλεύνανε, καὶ, ὡς ἡμεῖς, ἐφέρετο πρὸς τὰ κάτω σωρηδόν· τὰ ἐργαστήρια, πεφωτισμένα, ἐπληθον Ὀθωμανῶν, ἐνοκλαζόντων ἐπὶ ταπήτων ἢ ἐπὶ σκολυθρίων καθημένων καὶ ἐν ἀμεριμνησίᾳ ῥοφόντων καργιλὲν ἢ τσιμπούκι. Ἐπόμενοι τῇ φορᾷ τοῦ πλῆθους, ἐφθάσαμεν εἰς τὸν Τοπ-χανᾶν, ἀπέναντι τῆς ὥραιας ἐκείνης ἀραβικῆς κρήνης, ἥτις διαπρέπει ἐν ἐπιγραφαῖς καὶ ἀνθυλλίσις ἀναγεγλυμμένοις.

Οὐδὲν ποικιλώτερον τῆς πλατείας τοῦ Τοπ-χανᾶ, διαρκοῦντος τοῦ Ῥαμαζανίου. Ὁ Βούλγαρος, ἡμφισσμένος τὸ βαρὺ σαγιάκι καὶ τὸν στρογγύλον σκούφον του, πέριξ τοῦ ὁποίου δίκην στεφάνου ἐλίσσεται σπιθηκμακία ταινία σισύρας,

ὁ Κιρκάσιος, μετὰ τὸ ὑψηλὸν ἀνάστημα καὶ τὰ εὐρέα στήθη του, τὰ φυσικοσκό-
λιστα· ὁ Γεωργιανὸς, φέρων τὴν ῥωσικὴν κασκέτταν καὶ τὸν βραχὺν χι-
τῶνά του, πεπορημένον πόρπῃ μεταλλικῇ· ὁ Ἀλβανὸς μετὰ τὸν πολί-
πτυχον χιτῶνα καὶ τὸ χρυσόπαστον σιδήρι καὶ τὴν τραχεῖαν ἀρνακίδα·
ὁ Ἰουδαῖος, διακρινόμενος ἐκ τῆς καμπύλης ῥινόε, τοῦ προέχοντος πώγωνος
καὶ τοῦ πανούργου βλέμματος μᾶλλον, ἢ ἐκ τοῦ ἱμντισμοῦ· ὁ Ἕλλην τῆς
Μεσογείου, περιβεβλημένος τὴν εὐρυτάτην βράκαν, τὸ μακροθύσανον φέσι,
ὑπερδίκην περικεφαλαίως σείει ὑπερηφάνως, ὡς ὑπερήφανον ἐξακοντίζει παν-
ταχόθεν βλέμμα· ὁ Τούρκος τῆς μεταρρυθμίσεως· ὁ ἀρχαῖος Ὁσμανλὴς με-
τὰ τὴν ὀγκώδη κίδαριν, τὸν πολύχρουν κίνδυν, τὰ κύτρινα πέδιλα καὶ τὸν
βαθὺ πώγων· ὁ Πέρσης μετὰ τὴν μακρὰν καὶ εἰς ὀξὺ ἀπολήγουσαν κυρτα-
σίαν, τὴν ἐκ δορᾶς ἀμνοῦ τοῦ Ἀστορχᾶν· ὁ Σύρος, διακρινόμενος τὸ χρυ-
σοκέντητον χειρόμακτρον καὶ τὸν εὐρὺν μασλᾶν, τὸν ἀναπολοῦντα τὰς βυ-
ζαντινὰς ἀμφιστροφίδας· αἱ ὠραῖαι καὶ καλλιβλέμματοι Ὀθωμανίδες, περι-
βεβλημένοι τὸ χιονῶδες ριασμακί καὶ τὸν πολύχρουν φερζέν· αἱ Ἀρμενί-
δες, ὅσαι μὴ φραγισθεῖσαι ἔτι, περιβάλλονται τὸ γιασμακί καὶ τὸν φερ-
ζέν, διακρινόμεναι ἐκ τῶν μαύρων ὑποδημάτων· τρυβλία ἐδῶ πλήρη
γιαουρτ καὶ πινάκια πλήρη καϊμάκ· ἐκεῖ γλυκύσματα καὶ περιφορητὰ νερο-
πωλεῖα, δι' ὑδραυλικῶν μηχανημάτων κωδωνίζοντα, καὶ σερμπέτ, καὶ πα-
γωτά, καὶ χιονόνερον· κατὰ σειρὰν ταμβακοπωλεῖα πεφωτισμένα καὶ γέ-
μοντα ἀνδρῶν ὑψηλῆς περιωπῆς, οἵτινες καπνίζουσιν εἰς μακρὰ τζιμπούκια
ὑάσμυνα καὶ ἡλεκτροστόμα· πόρρω δὲ τραχὺς κρότος τοῦ τουμπελεκίου καὶ
τοῦ δασερέ, ἀναθρόσκων ἐκ τινος καφενείου, καὶ ὁ γρυμὸς τοῦ ζουρνᾶ, συνο-
δεύων τὸ μονότονον, ῥινόφθογγον καὶ ἔστιν ὅτε μέχρις ἀηδίας διάτορον
ἄσμα ἀομαῖτου τινος ἀιδοῦ·—ὅλα ταῦτα, ἐν συνόλῳ εἰλημμένα, ἀπαρτί-
ζουσιν εἰκόνα οἷαν οὐδ' ὁ δεξιώτερος καὶ τολμηρότερος ζωγράφος δύναται
ποτε νὰ παραστήσῃ.

Ἐκμιθώσαντες ἀκάτιον δίκωπον, ἀνῆλθμεν εἰς τὸν Βόσπορον.

Οἱ μινερέδες τοῦ Σουλτάν-Μαχμούτ·—οἵτινες διαπρέπουσι τὴν κομψότητα
καὶ θεωροῦνται ὡς ὁ κλασσικὸς τύπος τῆς τουρκικῆς ἀρχιτεκτονικῆς—διε-
γράφοντο εἰς τὸ κενὸν διὰ γραμμῶν πυρίνιων· ὑπ' αὐτοὺς δὲ καὶ πρὸ τῆς
εἰσόδου τοῦ Κανονισχυτηρίου ἦν μέγα καιόνιον, ἐπὶ ὑποστάτου ἀναλόγου,
καὶ τούτου ἐκ πυρὸς κατεσκευασμένου, σύμβολον ἄριστον ἐν ἀφελείᾳ εἰκονί-
ζον τὴν σημαίαν τοῦ Ὀθωμανικοῦ πυροβολικοῦ.

Ἀναπλέοντες τὴν εὐρωπαϊκὴν ὄχθην τοῦ Βοσπόρου, ἐσχίζομεν βέεματα
μαργαριτῶν, εἰς τὴν Προποντίδα συρρέοντων. Τὰ βαλλία τῶν πασάδων ἦσαν
φωτοστόλιστα, καὶ ἡ φωτοχυσία αὐτῶν, εὐρυθμὸς τε καὶ πλουσίη, παρί-
στανε νῦν μὲν ἀθοδέσμας, νῦν δὲ ἀμφορεῖς, ὅτε μὲν ἀτμόπλοια, ὅτε δὲ

συμπλέγματα ὀπλων ἀνθοστεφῶν, ὅτε δὲ χαρκιτῆρας καλλιγραφικῶς καὶ ἐπὶ τὸ ἀνατολικώτερον πεποικιλμένους, ἐπὶ δὲ τοῦ ἀετώματος τῶν ἀνακτόρων τοῦ Τσεριγὰν τὸ ὄνομα τοῦ σουλτάνου Ἀπτούλ-Μεζίτ. Διὰ τῆς ἀρχικῆς πύλης τῶν ἀνακτόρων τούτων, ἥτις ἦτον ἀναπεπταμένη, ἴδομεν, ἐντὸς μεγάλης αἰθούρας, ἀκτινοβολοῦσης ὑπὸ τὸ φέγγος μυρίων λαμπάδων, σκιὰς ἀνθρώπων οὐχὶ εὐαρίθμους, οἵτινες περιήγοντο τῇδε κάκεισε ἐν ἄκρᾳ σιωπῇ— σιωπῇ μυστηριώδει, μὴ διακοπτομένη εἰμὴ ὑπὸ τοῦ ῥόχθου τοῦ βοασπορείου ρεύματος, φωσφορίζοντο, παρὰ τὸ χεῖλος τῆς προκυμαίας. Μετὰ βραχεῖαν παρατήρησιν, ἀνεκρούσαμεν τὴν πρύμνην καὶ ἐτράπημεν πρὸς τὴν αἰατικὴν ἔχθην, ἣν ἐπιστῆφει ἡ Χρυσόπουλις διὰ τῶν κυπαρισσίων παραπετασμάτων τῆς, καλύμματος πενθίμου, εἰς τὰς πτυχὰς τοῦ ὁποίου κεῖται κεκρυμμένος ὁ ἐντάφιος πλοῦτός της.

Εἰσῆλθομεν εἰς τὸν Κεράτειον καὶ παραπλεύσαντες τὸ Σαράϊ-Μπουρνού, ἀπέβημεν εἰς τὸ Ὑαλί-κιοσκι, σκηνὴν ἢ οἶκον κρυστάλλινον, κτισθέντα πρὸς ψυχαγωγίαν τῶν σουλτάνων, νῦν δὲ εἰς λήθην παραδεδομένον καὶ ἄχρηστον. Παρὰ τὴν ἀκτὴν ὑπῆρχον κατὰ σειρὰν πληθὺς ἀναρίθμητος ὕψιπρῶμων καὶ ὄξυπρῶρων ἀκατιῶν καὶ ἵπποι μεγαλοπρεπῶς κεκοσμημένοι, τοὺς ὁποίους σφριγῶντας περιῆγον οἱ ἵπποκόμοι ἀπὸ τοῦ φαλάρου, περιμένοντες τοὺς δεσπότας των.

Συνήθως οἱ δρόμοι τῆς Κωνσταντινουπόλεως εἶναι σκοτεινότατοι ἐν καιρῷ νυκτός, καὶ τούτου ἕνεκα οἱ νυκτιπόλοι ἔχουσιν ἀνὰ χεῖρας ἀνημμένον φανόν, ὥς ὁ Διογένης, κατὰ τοῦτο μόνον διαφέροντες τοῦ κυνικοῦ, ὅτι, ὥς ἐκεῖνος, δὲν ζητοῦσιν ἄνθρωπον—διότι, φαίνεται, οἱ τοιοῦτοι σήμερον δὲν εἶναι σπᾶνιοι, ἢ διότι, τὸ καὶ πιθανώτερον, περὶ μηδενὸς ποιοῦμενοι τοὺς τοιούτους, περιεφρονήσαμεν αὐτοὺς καὶ περιορίσθημεν εἰς τὸ ζητεῖν χοήματα.— Ἀλλὰ διαρκοῦντος τοῦ Ῥαμαζανίου, οὐδὲν μᾶλλον εὐάρεστον καὶ οὐδὲν μᾶλλον εὐφρόσυτον τῶν στενῶν ἐκείνων δρόμων καὶ τῶν σκοτεινῶν ἐκείνων πλατειῶν, ἐν ἀκαρεῖ λαμβανόντων ζώην καὶ ἐν ἀκαρεῖ φωτιζομένων τὰ ἐργαστήρια ἐκτοξεύουσιν ἀφθόνης ἀκτῖνας φωτός, ἀντανακλωμένας ἐπὶ τῶν ἀντικειμένων τοίχων· ὅπισθεν τῶν δρυφάκτων, ὑπὸ τὸ φέγγος τῶν λυχγιῶν καὶ τῶν λαμπάδων, βλέπεις, ἀορίστως μὲν ὥς ἐπιτοπολὺ, ἀλλ' ὅπως δὴποτε σκιὰς τινας κινουμένας, αἵτινες ἐλέγχουσι τὴν παρουσίαν ζώντων· τὰ ὅπτανεῖα τοῦ κεμπανίου γαργαλίζουσι τὸ αἰσθητήριον τῆς ὀσφρῆσεως, καὶ τὰ καταλιγδωμένα δάκτυλα τοῦ ὀπτανέως, ἀνακατώνοντα τὸ λίπος καὶ ἐπιχέοντα τὸ γιαιὸν ἐρεθίζουσι τὸν στόμαχον καὶ τὸν λάρυγγα· οἱ φούρνοι τῶν σεκερτζίδων ἐξερεύγουσι κατὰ ἐκατοστύας τὰ σιγὰ τοῦ μελισταγοῦς βακλαβᾶ καὶ σωρηδὸν ἐπιπίπτουσιν οἱ ἀγορασταί.

Ὁ Ξεναγὸς μου ὠδήγησέ με εἰς ἐν τῶν μᾶλλον ὀνομαστῶν σεκερτζίδων

τῆς Κωνσταντινουπόλεως· κατοικῶν πρὸ χρόνον τὴν πόλιν τῶν πιστῶν, ὁ φίλος μου οὗτος ἐγνώριζε, τῇ ζημίᾳ τοῦ βαλκαντίου του, τὸ περιώνυμον σακχαροπωλεῖον, καὶ ἡ γενναιοῦτης του, τῇ ἐσπέρᾳ ἐκείνῃ, ἥτο τοσαύτη ὥστε δὲν διατάζω ὁμολογῶν ὅτι οὐδέποτε ἄλλοτε ἐμυήθην οὕτω καλῶς τὰ μυστήρια τῆς ὀθωμανικῆς γλυκυσματολογίας· καὶ σήμερον ἐτι, ὅτανκίς ἀπέλθω, γλυκαῖνων τὸ ὄντι μου, εἰς τὸ αὐτὸ μέρος, ἀναπολῶ ἡδονικῶς τὴν μελικρατον ἐκείνην ἐσπέραν. Πέντε ἄνθρωποι μόνις δύνανται νὰ σταθῶσιν ἀνέτως εἰς τὸ περὶ οὗ ὁ λόγος σακχαροπωλεῖον, ὑπερ, σημειωτέον, εἶναι τὸ εὐρυχώροτερον τῆς Κωνσταντινουπόλεως· ὁ κύριος τοῦ καταστήματος, εὐσαρκός τις Τουρκος, μελάγχρους, βάθυπῶγων, τὰς χειρίδας τοῦ ὑποκαμίσου ἔχων ἀνεστραμένας ἄνω τῶν ἀγκῶνων, προσεκάλεσεν ἡμᾶς μετὰ σοβαρότητος νὰ καθήσωμεν καὶ διέταξε νὰ μᾶς δοθῇ ὅ,τι ἐπεθυμοῦμεν· ἐκεῖ εἶδον κατὰ πρῶτον τί ἐστὶ γαστριμαργία ἀνατολική· δύο γέροντες Ὁθωμανοὶ, ἔχοντες ἐνώπιόν των πυραμίδα ὀλόκληρον βακλαβά, κατεκρήμνιζον αὐτήν, ἀντὶ σκαπάνης μεταχειριζόμενοι τοὺς δακτύλους, καὶ κατεβρόχιζον μετὰ παιδικῆς ὀλῶς ἀπληστίας, ὀλίγον ἢ μηδὲν φροντίζοντες ἂν τὸ καταρρέον μέλι ἔχρῃς τὰς λευκὰς τρίχας τοῦ πώγωνός των, καὶ ἂν ὑπὸ τὸ φῶς τῆς λυχνίας ἐποίκιλλεν αὐτὰς διὰ σαπφείρων.

Ἐκεῖθεν ἐπεσκέφθημεν τὸ καφενεῖον.

Οἱ Εὐρωπαῖοι, γινομένου λόγου περὶ καφενείων τῆς Ἀνατολῆς, φαντάζονται ὅ,τι μεγαλοπρεπέστερον καὶ ὅ,τι πλουσιώτερον· διότι, ὡς κατὰ πάντα ἔχουσι γνώσεις ἀκριβεῖς περὶ τῶν ἀνατολικῶν πραγμάτων, οὕτω καὶ περὶ τῶν καφενείων μας, διὰ νὰ ἦναι τουρκικόν, πρέπει, κατ' αὐτοὺς, νὰ ἔχῃ τὰ παράθυρα ἐστρηγιγμένα ἐκατέρωθεν ἐπὶ στήλων ἐπιχρῶσων, πρέπει νὰ ἔχῃ ἐν τῷ μέσῳ κρήνην κρυσταλλονάματον, τὸ φῶς πρέπει νὰ εἰσδύῃ δι' ὕλων ποικιλοχρῶων, πρέπει νὰ ἔχῃ σοφάδες μεταξοκρώσσους καὶ λυχνίας εἰς ὧς στρουθοκαμήλων προσήρτημένας, ἀηδόνας καὶ κανάρια ἐντὸς κλωβίων πλουσιωτάτων, καὶ πρὸ πάντων ἀτμοσφαῖραν πεπληρωμένην ἀρωμάτων ποικίλων καὶ σπανίων.—Καὶ ὅμως οὐδὲν ἀπλούστερον τοῦ τῆς Ἀνατολῆς καφενείου, ὑπερ συνήθως εἶναι καὶ κουρείον.

(ἔπειτα.)